

En handledarutbildning för Läslyftet med fokus på skolutveckling

Hösten 2015 startade Skolverkets satsning på Läslyftet. Läslyftet syftar till att öka barns och elevers läsförståelse och skrivförmåga genom att stärka och utveckla kvaliteten i förskolans, grundskolans och gymnasiet undervisning. Läslyftet bygger på kollegialt lärande. Högskolan i Halmstad, i samverkan med kommuner, har ht15-vt16 genomfört en uppdragsutbildning i egen regi, och kommer under ht16-vt17 att genomföra **Handledarutbildning för Läslyftet II.**

Syftet är att utbilda handledare för Läslyftet, och även ge verktyg för att kunna utveckla sin egen verksamhet. Efter genomgången utbildning ska handledarna leda kollegialt lärande inom Läslyftet, och bl a diskutera didaktiska frågor och undervisningssituationer, samt vara ett stöd och ge inspiration till kollegorna. Deltagarna ska efter genomgången utbildning även kunna handleda kollegor i olika former av skolutveckling inom andra områden. Därför kommer vi under utbildningen att arbeta med hur utvecklingsprocesser kan gestalta sig på en förskola och skola, och ge handledarna verktyg hur de kan leda dessa processer. Mellan kurstillfällena ska deltagarna utföra utvecklingsarbete kopplat till Läslyftet, i sin egen verksamhet.

Didaktisk kompetens kopplad till Läslyftet

Läsförståelse och skrivförmåga är avgörande för barns/elevs utveckling och lärande liksom för framtida delaktighet i samhälls- och yrkesliv. Barns/elevs språk- och kommunikationsutveckling är alla förskollärares/lärares ansvar. Därför riktar Läslyftet sig till förskollärare/lärare i alla verksamheter och i alla ämnen. Efter denna utbildning kommer handledarna att kunna utmana sin egen och sina kollegors didaktiska kompetens genom att uppmärksamma och reflektera över genomförande och beslut i den egna verksamheten, samt vara förtrogna med Läslyftets bakgrund, syfte och utformning.

Handledarkompetens

Mönstret i den vetenskapliga kunskapsbildningen om kvalitets- och skolutveckling visar att resultatförbättringar i barns/elevs lärande är tydligast på de skolor där förskollärarna och lärarna beforskar sin egen pedagogiska vardagsverksamhet. Det innebär att förskollärare, lärare och skolledare behöver vara medaktörer i den systematiska kunskapsbildningen om lärande och undervisning i och utifrån sin vardag som grund för förändringar i sin vardagspraktik. Många intressenter betonar betydelsen av kollegialt lärande, lärande samtal och analys som drivkraft för utveckling. För att få en hög kvalitet i den skolgemensamma systematiska kunskapsbildningen om lärande och undervisning är det viktigt att lärprocessen leds av utbildade handledare.

För att skapa så goda förutsättningar som möjligt för deltagarnas lärande om att leda kollegialt lärande har vi lagt upp utbildningen så att man både får tillämpa, erfara och uppleva olika metoder och strukturer hur man som handledare leder professionell kunskapsbildning om lärande och undervisning på en skola. Tillämpningarna relateras till underliggande teorier om lärandebaserad skolutveckling.

Höstterminen 2016

<p>Dag 1</p> <p>9 sep</p> <p>Deltagare, rektorer och förskole- chefer</p>	<p>Introduktion Handledning</p> <p>09.00-11.15 inkl kaffe/te</p> <ul style="list-style-type: none">• Kursstart, introduktion av moduler• Läslyftet i stort• Vad är handledning i denna utbildning? Förskole- och skolutvecklingsperspektiv (undervisning- och fortbildningskultur: skattningsmall - insänds) <p>11.15-12.00 Basgruppsträff</p> <p>13.00-13.45</p> <ul style="list-style-type: none">• Introduktion av moduler, modularbetets upplägg i delar A-B-C-D- (erfarenhetsspiral)• Konsten att fråga - hur fråga för att utveckla tänkandet• Verktyg 1 föreställningskarta introduktion och parintervju (kartorna sparas till 17 maj) <p>14.00-15.30 inkl kaffe/te Att leda och verka för kollegialt stöttande, följande och utmanande av undervisning.</p> <p>15.30-16.00 Att handleda kollegor – leda lärares lärande (Lärare lär lärare (Artikel ped magasin)</p>	<p>Erica Eklöf</p> <p>Per Fagerström</p>
---	--	--

Dag 2

10 okt

Deltagare
samt under
fm öppet
seminarium

Program för deltagare i kursen inriktning förskola:

09.00-12.00 Hur skapar vi en kontinuitet i barns lärande?

inkl kaffe/te

(Seminariet öppnas för flera deltagare)

Barn kommer till förskolan med erfarenheter och kunskaper från livet i sin familj och det omgivande samhället. Enligt Lpfö är förskolans uppgift ”... att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar” (s. 5). I denna föreläsning kommer frågor om hur man kan skapa en kontinuitet i barns lärande att sättas under luppen. Främst kommer barns språk, skriv - och läsutveckling att belysas. Föreläsningen bygger till viss del på resultat från Carina Fasts avhandling *Sju barn lär sig läsa och skriva*.

Carina Fast

13.00-16.00 Fördjupning i modulen ”Läsa och skriva i förskolan”

inkl kaffe/te

Vi fördjupar oss i modulen ”Läsa och skriva i förskolan”. Vi synar och diskuterar de åtta delarna i modulen och sätter oss in i upplägg och kommande arbetsuppgifter för deltagare inom förskolelyftet.

Carina Fast

Program för deltagare i kursen inriktning grundskola/gy:

09.00-12.00 Tolka och skriva text i skolans alla ämnen

inkl kaffe/te

(Seminariet öppnas för flera deltagare)

Ann-Marie Körling leder oss genom processen hur vi i vår undervisning tolkar och skriver text.

- Hur ser vår undervisning kring skrivande och tolkande av texter ut tillsammans med eleverna?
- Hur för- och efterarbetar vi för att skapa engagerade, nyfikna och frågeställande elever?
- Hur använder vi den formativa kunskapen genom att skapa en undervisning som bekräftar men också utmanar eleverna att delta och lära?

Anne-Marie Körling

13.00-16.00 Skrivstrategier

inkl kaffe/te

Anne-Marie Körling

Dag 3

10 nov

Deltagare

Handledning

09.00-09.20

- Återkoppling från föregående tillfälle samt övergripande idé idag

09.20-11.00 inkl kaffe/te

- Handledningsstrategier utifrån ett förskole- och skolutvecklingsperspektiv, föreläsning och workshops/basgrupp, olika faser i handledning – gruppdynamik

11.00-12.00

- Besök från tidigare handledare (lärdomar och reflektioner)??
- Modulcafé

13.00-14.00

- Modul/didaktik föreläsning – vad är läsning?

14.00-16.00 inkl kaffe/te

- Verktyg 2. Lärande samtal (intro och workshop på didaktikinspelet ovan – ”vad är läsning?”) Basgrupper
- Uppgift: observera i sin handledningsgrupp perspektiv, rolltagning och vilka utmaningar man upplever och ställs inför som handledare. (Underlag för kommande metahandledning)

Per Fagerström
Erica Eklöf

Dag 4

8 dec

Deltagare
samt under
fm öppet
seminarium

Språkutveckling i fokus
Att bearbeta texter

09.00-12.00 inkl kaffe/te

Kritiskt textarbete- att läsa och samtala och skriva om världen

Hur kan man som lärare utveckla sina elevers läsförståelse?

Teoretiska och forskningsbaserade modeller samt didaktiska redskap som du som lärare kan använda för att stödja, utveckla och bedöma de strategier eleverna behöver för att förstå olika texter.

Teori varvas med praktiska undervisningsmodeller som du sedan kan utforska tillsammans med kollegor och använda med eleverna.

13.00-16.00 inkl kaffe/te

Hur arbetar man med ett kritiskt, undersökande och handlingsinriktat förhållningsätt vid läsning, samtalande kring och skrivande av olika texter?

Att lärare ger sina elever stöd i att kunna uttrycka kunskap, skapa ny kunskap och kunna argumentera för olika värderingar är således ett centralt uppdrag för samtliga lärare.

Eleverna ska få rika möjligheter att gestalta sin förståelse, både muntligt, skriftligt och med estetiska uttrycksformer.

Barbro Westlund

Vårterminen 2017

Dag 5

18 jan

Deltagare
samt under
fm öppet
seminarium

Att skapa läsintresse samt modulkunskap

09.00-12.00 Att samtala om text och att skapa läsintresse
inkl kaffe/te

Läsning av texter och samtal kring innehållet ska ses som en del av den skriftspråkliga förmåga, som förskola och skola ska arbeta med och som förmågor som barn och elever behöver utveckla. ”Att läsa och skriva tillsammans och samtala kring det man läser och skriver är sannolikt det allra viktigaste stöd man kan ge för att barns och ungas läsande och skrivande ska utvecklas” (Liberg 2007, s. 29). Det är också i samtalet läraren kan förstå hur barnens och elevernas läsning ser ut, vad de tar med sig in i läsningen, vad de tar med sig från läsningen, vad läsningen skapar för problem och vad de funderar på.

I skolan, där läsning oftast är något som någon annan än eleven själv initierar, är det viktigt att förstå grundläggande dimensioner av elevers läs- och skrivutveckling (Liberg 2008). En första dimension som Liberg pekar på är elevens motivation, engagemang och intresse. En andra dimension är läs- och skrivförståelse och en tredje att eleven kan läsa korrekt (avkoda) och skriva korrekt (inkoda). Dessa tre står i förgrunden, enligt Liberg. I bakgrunden, och det som allt utgår från, är de sammanhang som texterna förkommer i och vilka dessa texter är.

Vidare vill Katarina ge inblick i teoretisk och praktisk kunskap om läsprocessen och ett språkstödande arbetssätt samt didaktiska redskap för att planera och organisera en inkluderande och individualiserande läs- och skrivundervisning i alla ämnen. Hur kan lärare, i samverkan med skolbibliotekarier, stödja elevers läsning och utveckling av ett starkare läsintresse?

13.00-16.00 inkl kaffe/te

Syfte, innehåll och resonemang kring förskole- och grundskole-moduler

Katarina Lycken
Rüter

<p>Dag 6</p> <p>19 jan</p> <p>Deltagare</p>	<p><i>Handledning</i></p> <p>09.00-12.00 inkl kaffe/te</p> <ul style="list-style-type: none"> • Återkoppling på föregående tillfälle och intro av dagens idé och upplägg • Skrivstrategier • Verktyg 3. Trepårtssamtal – trios <p>13.00-14.00 Metahandledning/basgruppsarbete 3 grupper – 3 grupper föreläsning</p> <p>14.30-15.30 inkl kaffe/te Vice versa som 13.00-14.00</p> <p>15.30-16.00 Avrundning och avslut</p>	<p>Erica Eklöf Per Fagerström</p>
--	--	---------------------------------------

Dag 7

10 feb

Deltagare
samt
rektorer
och
förskole-
chefer

Handledning

09.00-12.00 inkl kaffe/te

- Återkoppling på föregående tillfälle och intro av dagens idé och upplägg
- Att skapa läsintresse samt modulkunskap
- Att hantera dilemman och problem
- Introduktion Kollegahandledning

13.00-15.15 inkl kaffe/te

- Verktyg 4 Kollegahandledning/ + Basgrupparbete
- Modulcafé

15.15-16.00

- Styrkedjans roll i skolutvecklingen
- Praktiskt handledarskap tillsammans med rektorer och förskolechefer.

Per Fagerström
Erica Eklöf
Representant från
Skolverket

Dag 8

17 mar

Deltagare
samt under
fm öppet
seminarium

Språkutveckling i fokus

09.00-12.00 Aktiv läskraft – Vad innebär det?

inkl kaffe/te

För att kunna tillämpa aktuell forskning om betydelsen av framgångsrika textsamtal behöver några centrala begrepp klargöras, t.ex. vad vi menar med text, vad man ska samtala om och vad samtalen ska leda till för muntliga och skriftspråksmässiga kompetenser. Det innebär vidare att läraren funderar över vad som förväntas att elever i olika åldrar ska förstå av en text och hur den förståelsen ska användas för att skapa kunskap om olika textgenrer, sig själv som individ och om världen. För att sådana diskussioner ska kunna föras behöver ett professionellt språk användas av både lärare och elever/barn.

13.00-16.00 Fördjupning av förmiddagens föreläsning

inkl kaffe/te

Barbro Westlund
&
Anna Lindblom,
undervisningsråd på
Skolverket

Dag 9

19/4

Deltagare
samt under
fm öppet
seminarium

Språkutveckling i fokus

09.00-12.00 inkl kaffe/te

**Kritiskt läsarbete – att läsa, samtala och skriva (om) världen
- i förhållande till lässtrategier, ämnesfokus och ett
genusperspektiv**

Varje dag möter elever en rad olika texter och uppgifter i skolans olika ämnen. Dessa ställer alla olika krav vad gäller läs- och skrivförmåga. Anne-Marie Körling ger en inblick i hur vi förbereder ett textarbete genom att noga gå igenom texter, förbereda med frågor om textens innehåll, använda den språkliga uppbyggnaden samt textens samspel eller brist på samspel.

Läsning och skrivande hänger nära samman. I ett klassrum där textförståelsen och lärandet utvecklas genom samtal kan även de texter som eleverna själva producerar bli föremål för strukturerade samtal. Genom samtalet växer elevernas medvetenhet om att det skrivna har mottagare och när eleverna får samtala om sina texter blir de också medvetna om vilken betydelse form och innehåll kan ha för mottagaren av budskapet.

Språk och identitet är nära förknippade. Att skriva är att kommunicera. Att öva sig att skriva för olika syften och för olika mottagare är också att öva sig i att möta sig själv, det egna språket och den egna identiteten. För att eleven ska kunna utveckla sitt språk, sin förmåga att kommunicera och få utrymme att berätta, måste elevens text också möta läsare. Därför är det av vikt att ta fram läsaren inom läraren.

13.00-16.00 Fördjupning av förmiddagens föreläsning

inkl kaffe/te

Skattningsmall insänds

Anne-Marie Körling

<p>Dag 10</p> <p>17 maj</p> <p>Deltagare</p>	<p><i>Kursavslutning</i></p> <p><i>Handledning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Återkoppling på föregående tillfälle och intro av dagens idé och upplägg • Kritiskt läsarbete - att läsa, samtala och skriva (om) världen i förhållande till lässtrategier, ämnesfokus och ett genusperspektiv <p>Basgruppsarbete – föreställningskartorna då (träff 1) och nu, förändring och förädling?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hur lever lärandestrategierna vidare – vilka avtryck i vardagen har det blivit? Jämförelse: <i>Skattningsmall ang undervisnings- och fortbildningskultur</i> • Kursavslutning 	<p>Per Fagerström</p> <p>Erica Eklöf</p>
---	---	--

Seminarieledare

Erica Eklöf

arbetar som språk-, läs- och skrivutvecklare och specialpedagog på Resurscentrum för Lärande och Barn- och Ungdomsförvaltningen i Halmstads kommun. Erica ingår i referensgruppen på NCS (Nationellt Centrum för Språkutveckling) och Skolverket samt leder regionens språkutvecklarnätverk i samverkan med Regionalt Utvecklings Centrum, NCS och Högskolan i Halmstad.

Carina Fast

är lågstadielärare, fil. dr i pedagogik och författare. Hon har under många år undervisat blivande och verksamma förskollärare och lärare om barns läs- och skrivutveckling. Hon har bland annat skrivit böckerna: Literacy i familj, förskola och skola (2008), Att läsa och skriva i förskolan (2011) och Läslust i hemmet – så stödjer du ditt barns skriv- och läsutveckling (2015).

Per Fagerström

är f. d. högstadielärare i SO, senare vuxenutbildare och uppdragsutbildare, och har tidigare varit handledare/lärledar-utbildare för ett tiotal kommuner, bl.a. i Halmstad, från Karlstad universitet inom PBS. Arbetar i dagsläget med lärledarutbildning och processledning inom sektor utbildning Göteborg Stad samt handledarutbildare inom matematiklyftet och läslyftet Karlstads universitet. Per Fagerström deltar även i Göteborgs universitets Mentorsutbildning/handledarutbildning kring skolutveckling utifrån ett lärande perspektiv.

Anne-Marie Körling

är grundskollärare, författare, föreläsare, debattör och bloggare på korlingsord.se. Anne-Marie har även medverkat i framtagningen av kursplan i svenska samt är skribent i Läslyftet.

Katarina Lycken Rüter

Katarina Lycken Rüter är undervisningsråd på Skolverket, och arbetar under 2015 både med frågor kring ikt i skolan och med Läslyftet. Katarina har sin bakgrund som svensklärare på högskolan och gymnasiet, och har under 25 år i undervisningen särskilt intresserat sig för textsamtal och litteraturundervisning.

Barbro Westlund

Barbro Westlund är filosofie doktor i didaktik; lektor i läs- och skrivutveckling vid Institutionen för språkdidaktik vid Stockholms universitet. Barbro arbetar som lärarutbildare och författare och har deltagit i expertgruppen i Lärarlyftet och i flera handledarutbildningar genom Skolverket.